

Sygn. akt: III AUa 1294/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska (spr.)

SSA Maria Padarewska - Hajn

Protokolant: st. sekr. sądowy Kamila Tomasik

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2014 r. w Łodzi

sprawy **H. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o wypłatę świadczenia,

na skutek apelacji H. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 10 czerwca 2013 r., sygn. akt: V U 550/13,

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1294/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 10 czerwca 2013 roku Sąd Okręgowy w Kaliszu oddali odwołanie H. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 20.03.2013 r., którą to decyzją organ rentowy odmówił odwołującej uchylenia decyzji z dnia 12.10.2011r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do emerytury za okres od dnia 01.10.2011 r. do 21.11.2012 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że H. K. w dniu 24.10.2008 r. złożyła wniosek o emeryturę. Na dzień złożenia wniosku ubezpieczona miała 55 lat i pozostawała w zatrudnieniu.

Decyzją z dnia 02.12.2008 r. odwołującej przyznano emeryturę od dnia 01.10.2008 r. Od dnia 26.05.2010 r. podjęto wypłatę emerytury odwołującej wobec zmiany przepisów, mimo iż odwołująca nadal kontynuowała zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy.

Decyzją z dnia 10.01.2013 r. od dnia 22.11.2012 r. wznowił wypłatę emerytury odwołującej, mimo kontynuowania zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonej za nieuzasadnione, bowiem w ocenie Sądu pierwszej instancji zawieszenie wypłaty emerytury wnioskodawczyni w spornym okresie było słuszne, gdyż wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury w stanie prawnym, w którym obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, będący w swej treści odpowiednikiem aktualnie obowiązującego art. 103a ustawy emerytalnej. W związku z tym Sąd Okręgowy zważył, że wnioskodawczyni jako osoba, która nabyła prawo do emerytury od 1 października 2008 roku nie mieści się w kategorii osób wymienionych w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., w sprawie K 2/12, a mianowicie tych, które nabyły prawo do emerytury po 8 stycznia 2009r.

Powyższe orzeczenie zaskarżyła apelacją wnioskodawczyni zarzucając naruszenie prawa materialnego art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego zastosowanie wbrew treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 roku. Ponadto ubezpieczona zarzuciła asprzecność ustaleń faktycznych z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez ustalenie, że ubezpieczona nie zrealizowała prawa do emerytury w okresie od dnia 8.01.2009r. do dnia 31.12.2010 roku chociaż takowe prawo ubezpieczona otrzymała z dniem 1.05.2010 roku, oraz naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku stanowiska co do zgłaszanego przez ubezpieczoną wniosku.

W uzasadnieniu ubezpieczona podniosła, że prawo do emerytury nabyła decyzją z dnia 26.10.2008 roku, a zatem mieści się w kategorii osób do której odnosi się wyrok Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie jest uzasadniona.

Na wstępie wyjaśnienia wymaga, że wnioskodawczyni - wbrew twierdzeniom apelacji - nabyła prawo do emerytury z dniem 1.10.2008 roku, ustalone decyzją organu rentowego z dnia 2.12.2008 roku. Prawo do emerytury nabywa się tylko raz z chwilą ziszczenia się ryzyka emerytalnego, co w przypadku wnioskodawczyni nastąpiło z dniem 1.10.2008 roku. Późniejsze decyzje w przedmiocie świadczenia ubezpieczonej w tym decyzje o podjęciu emerytury wobec zmiany przepisów, nie oznaczają, że wnioskodawczyni ponownie nabyła prawo do emerytury na nowych zadach.

Spór w sprawie dotyczy zastosowania wobec skarżącej przepisu art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227, z późn. zm) w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726), na podstawie których z dniem 1 października 2011 roku zawieszono wnioskodawczyni wypłatę emerytury.

W istocie Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12 orzekł, że art. 28 cytowanej ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Mocą art. 6 ustawy z 16 grudnia 2010 roku, ustawodawca dodał do ustawy o emeryturach i rentach z FUS art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed nabyciem prawa do emerytury. Zgodnie z regulacją zawartą w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 roku, nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS należy stosować do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od dnia 1 października 2011 roku.

Podstawowy problem w rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny sprawie dotyczył oceny czy ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury - na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do

31 grudnia 2010 roku, nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (oraz stażu), co oznacza, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia. Trybunał podkreślił, że zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa związana jest z bezpieczeństwem prawnym jednostki. Przejawia się w takim stanowieniu i stosowaniu prawa przez państwo, by nie stawało się ono „pułapką” dla obywatela i by mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki, których nie był w stanie przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, że jego działania będą także później uznawane przez porządek prawny. Trybunał uznał, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 roku spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku, zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego, co naruszyło konstytucyjną zasadę zaufania obywateli do państwa.

Przedmiotowe rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego nie znajduje jednak zastosowania do skarżącej zważywszy, że miała ona prawo do emerytury ustalone decyzją organu rentowego od 1.10.2008 marca, a więc przed 8 stycznia 2009 roku, tj. w stanie prawnym, w którym obowiązywał przepis art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, będący w swej treści odpowiednikiem aktualnie obowiązującego art. 103a ustawy emerytalnej. Przepis ten stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał ją bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z powyższego wynika, że w reżimie prawnym, w którym ubezpieczona nabyła prawo do świadczenia emerytalnego, nie było możliwości, podobnie jak obecnie, pobierania tego świadczenia bez rozwiązania stosunku pracy z ostatnim pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczona wykonywała zatrudnienie po wydaniu decyzji ustalającej prawo do emerytury. Dlatego też wypłata emerytury skarżącej została zawieszona.

Wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się także w kwestii zgodności z Konstytucją przepisu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującego od dnia 1 lipca 2000 roku do 7 stycznia 2009 roku, na podstawie którego zawieszono apelującej wypłatę emerytury w 2008 roku. W wyroku z dnia 7 lutego 2006 roku, SK 45/04, (OTK-A 2006, Nr 2, poz. 15) Trybunał uznał, że przepis ten jest zgodny z Konstytucją, nie narusza zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych, czy obowiązku wprowadzania zmian do systemu prawnego z zachowaniem odpowiedniego *vacatio legis*. Trybunał uznał tym samym, że ustawodawca ma prawo uzależnić podjęcie wypłaty emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, a rozwiązanie to nie narusza zasady równości. W uzasadnieniu wskazał, że do ustawodawcy należy precyzyjne określenie kryteriów nabycia i korzystania z prawa do emerytury. Ma on przy tym szeroki zakres swobody pod warunkiem poszanowania istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego. Konstytucja nie zawiera nakazu zagwarantowania świadczeń emerytalnych osobom kontynuującym działalność zawodową. Emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a nie uzupełnia wynagrodzenie ze stosunku pracy i do jej istoty należy zapewnienie środków utrzymania w razie zaprzestania pracy, w związku z osiągnięciem określonego wieku. W tym kontekście rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą stanowi cechę istotną, uzasadniającą efektywne korzystanie z prawa do świadczeń emerytalnych. Osoby, które postanowiły nie rozwiązywać stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, nie mają wspólnej cechy istotnej z punktu widzenia realizacji prawa do emerytury.

Nadto w wyroku z dnia 11 marca 2004 roku, w sprawie sygn. akt II UK 276/03 (LEX nr 985593), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że cel nowelizacji art. 103 ust 2a jest oczywisty, zmierza do wymuszenia na pracodawcy świadomej decyzji co do ponownego zatrudnienia osoby z ustalonym prawem do emerytury. Ustawodawca ma prawo wprowadzać, czy też modyfikować zasady zawieszalności świadczeń emerytalno-rentowych, mając na uwadze aspekty społeczno-ekonomiczne, w tym aktualne tendencje na rynku pracy, co w żadnym stopniu nie narusza zasady demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wyrażonej w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto Sąd Najwyższy stwierdził, iż regulacja ta nie narusza zasady ochrony praw nabytych potwierdzonej art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, albowiem nie pozbawia ona osób zainteresowanych prawa

do emerytury, lecz oddziela nabycie prawa do emerytury w wyniku ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego (dożycie odpowiedniego wieku) od zawieszenia świadczenia w razie kontynuacji zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy. W przypadku istnienia przyczyny zawieszenia świadczenia - kontynuowanie zatrudnienia, konsekwencją zawieszenia prawa do świadczenia jest wstrzymanie jego wypłaty, jednak ustanie tej przyczyny powoduje wznowienie wypłaty świadczenia od miesiąca ustania. Zmodyfikowana zasada zawieszalności świadczeń nie łamie zasady *lex retro non agit*, gdyż nie odbiera ubezpieczonemu nabytych praw do świadczeń emerytalnych, lecz zmienia, od daty określonej w art. 3 ustawy z dnia 20 stycznia 2000 roku, dotychczasowe zasady ich zawieszania, wyrażające się warunkowym wstrzymaniem ich wypłaty, co jest dopuszczalne i możliwe w zaistniałych wówczas okolicznościach społeczno-ekonomicznych. Regulacja zawarta w art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, która objęła osoby pobierające emeryturę, nie naruszała więc praw nabytych. Nie pozbawiała ona bowiem ubezpieczonych prawa do emerytury. Z kontynuowaniem zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy łączyła konsekwencje w postaci zawieszenia prawa do świadczenia i w efekcie wstrzymania jego wypłaty (art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej). Ustanie przyczyny zawieszenia prawa do emerytury (rozwiązanie stosunku pracy) powodowało wznowienie wypłaty świadczenia (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 2003r., II UK 363/02, LEX nr 985610).

Rozważania zawarte w powyższych judykatach odnoszą się do istoty regulacji mającej zastosowanie w rozpatrywanym przypadku. Zawieszenie prawa do emerytury w związku z pozostawaniem w dotychczasowym zatrudnieniu jest funkcjonalnie uzasadnione i ma podstawę w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, który wiąże z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego. Innymi słowy, wobec skarżącego nie ma zastania zasada ochrony praw nabytych, bowiem prawo do emerytury wnioskodawca nabył w reżimie prawnym ukształtowanym przez treść art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej w brzmieniu uniemożliwiającym pobieranie świadczenia emerytalnego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Z tego względu nie dotyczy go wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, odnoszący się do innej kategorii ubezpieczonych, a mianowicie tych, którzy działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, decyzję co do przejścia na emeryturę podjęli w czasie, gdy nie było wymogu przerwania zatrudnienia (od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku). Jak wywiódł Trybunał w motywach wyroku - gdyby ci ubezpieczeni wiedzieli, że nastąpi niekorzystna zmiana stanu prawnego, uzależniająca realizację prawa od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, to ich decyzja, czy przejść na emeryturę, mogłaby być inna (teza 7.2.).

Tylko osoby, które w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku nabyły i zrealizowały prawo do emerytury bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywały zatrudnienie bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, mają prawo do dalszej wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w dniu jego wejścia w życie i później, tj. po 1 stycznia 2011 roku, jak też do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach, a więc przepisu uniemożliwiającego realizację prawa do emerytury do czasu rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do tej ostatniej grupy ubezpieczonych ustawodawca nie wprowadził „nowej” treści ryzyka emerytalnego, skoro wymóg rozwiązania stosunku pracy był dla nich „starym” ryzykiem, obowiązującym w momencie podejmowania decyzji o wystąpieniu o emeryturę. Do tej właśnie kategorii ubezpieczonych należy skarżąca.

Reasumując, Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że ubezpieczona nie mieści się w kategorii osób wymienionych w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., w sprawie K 2/12, a mianowicie tych, które nabyły prawo do emerytury po 8 stycznia 2009r. Powyższe oceny nie zmienia także fakt przyznania ubezpieczonej świadczenia emerytalnego od dnia ogłoszenia powyższego orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego. Wobec powyższego uznania bezprzedmiotowe są także rozważania, czy wyrok Trybunału wywiera skutki „*ex tunc*” czy „*ex nunc*”.

Na marginesie dodania wymaga, że odwołująca dochodziła w niniejszym postępowaniu wypłaty zawieszanej emerytury, której roszczenie zostało uregulowane w drodze ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. (Dz.U.2014.169). Przepisy te nie mogły jednak zostać zastosowane w niniejszym postępowaniu, z uwagi

na stan prawny obowiązujący w dacie wydanej decyzji. Nie wyklucza to jednak możliwości dochodzenia przez wnioskodawczynię swoich roszczeń na podstawie powołanej wyżej ustawy w nowym postępowaniu przed organem rentowym.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny uznając apelację wnioskodawczynie za nieuzasadnioną orzekł stosownie do treści art. 385 k.p.c.